

COUR EUROPEENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

П'ЯТА СЕКЦІЯ

Справа "Васильєв проти України"

(Заява N 10232/02)

РІШЕННЯ

СТРАСБУРГ

13 липня 2006 року

*Це рішення стає остаточним відповідно до умов, визначених п. 2 статті 44 Конвенції.
Воно може підлягати редакційним виправленням.*

У справі "Васильєв проти України"

Європейський суд з прав людини (п'ята секція), засідаючи палатою, до складу якої увійшли:

п. П. Лоренцен, *Голова*,
пані С. Ботучарова,
п. В. Буткевич,
пані М. Цаца-Ніколовська,
п. Р. Маруст,
п. Дж. Боррего Боррего,
пані Р. Єгер, *судді*,
та пані К. Вестердік, *Секретар секції*,

після обговорення в нарадчій кімнаті 19 червня 2006 року, виносить таке рішення, яке було прийняте того дня:

ПРОЦЕДУРА

1. Справа порушена за заявою (N 10232/02), яку відповідно до статті 34 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (Конвенція) 4 вересня 2001 року подав проти України її громадянин пан Васильєв Анатолій Федорович (заявник).
2. Уряд України (Уряд) був представлений його Уповноваженими - пані В. Лутковською та пані З. Бортновською.
3. 2 червня 2003 року Суд вирішив направити заяву Уряду. Відповідно до пункту 3 статті 29 Конвенції Суд вирішив розглядати питання щодо суті та прийнятності заяви разом.
4. 1 квітня 2006 року ця справа була передана до новоствореної п'ятої секції (пункт 5 правила 25 та пункт 1 правила 52).

ЩОДО ФАКТІВ

I. ОБСТАВИНИ СПРАВИ

5. Заявник проживає в місті Вінниці. Він колишній працівник Державної нафтогазової інспекції (Інспекція) Державного комітету нафтової, газової та нафтопереробної промисловості (Комітет).
6. 12 липня 1999 року Комітет прийняв рішення про ліквідацію Інспекції. За інформацією Уряду, ліквідація Інспекції не була завершена.
7. 20 серпня 1999 року заявника було звільнено з посади Головного державного інспектора Вінницької міської інспекції.
8. 25 листопада 1999 року Президент України ліквідував Комітет та створив ліквідаційну комісію з цією метою. Відповідно до Указу Президента України від 14 квітня 2000 року було створено Міністерство палива та енергетики, яке стало правонаступником Комісії.

9. У листопаді 2000 року заявник звернувся до Ленінського районного суду міста Вінниця з позовом до ліквідаційної комісії Комітету щодо виплати заборгованості із заробітної плати за період до 12 липня 1999 року та компенсації.

10. 12 грудня 2000 року суд частково задовольнив вимоги заявника та зобов'язав ліквідаційну комісію Комітету (боржник) виплатити заявнику 1549 грн. заборгованості із заробітної плати та інших виплат.

11. 9 лютого 2001 року Шевченківський районний відділ Державної виконавчої служби (ДВС) міста Києва відкрив виконавче провадження.

12. 19 лютого 2001 року державний виконавець направив до банку боржника платіжну вимогу на присуджену рішенням суду суму.

13. 22 лютого 2001 року банк повернув платіжну вимогу до ДВС, пояснивши, що рахунки боржника вже закриті.

14. 28 лютого 2001 року ДВС призупинила виконавче провадження до одержання відомостей про рахунки боржника, які можуть бути відкриті в інших банках.

15. 26 березня 2001 року ДВС повідомила заявника, що інших банківських рахунків боржника не виявлено.

16. 23 червня 2001 року ДВС закрила виконавче провадження та повернула виконавчий лист заявнику у зв'язку з відсутністю боржника за його адресою та відсутністю у нього банківських рахунків.

17. Заявник не оскаржив постанову ДВС від 23 червня 2001 року до національних судів.

18. Рішення, винесене на користь заявника, залишається невиконаним.

II. ВІДПОВІДНЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО

1. Конституція України, 1996 рік

19. Стаття 124 Конституції передбачає таке:

"...Судові рішення ухвалюються судами іменем України і є обов'язковими до виконання на всій території України".

2. Закон України "Про виконавче провадження" від 21 квітня 1999 року

20. Відповідно до статті 2 Закону виконання судових рішень здійснюється Державною виконавчою службою. Згідно зі статтею 85 стягувач може звернутися зі скаргою на дії чи бездіяльність державного виконавця до голови відповідного відділу ДВС чи у місцевий суд. Стаття 86 передбачає, що стягувач має право звернутися з позовом до юридичної особи, яка зобов'язана провадити стягнення коштів з боржника у разі неповного виконання чи невиконання рішення з вини цієї юридичної особи та отримати компенсацію.

21. На той час, зокрема протягом періоду з 9 лютого по 23 червня 2001 року, стаття 11 зобов'язувала державного виконавця замінити сторону у виконавчому провадженні її правонаступником. 28 листопада 2002 року це положення було змінено, питання заміни

сторони віднесено до компетенції судів, до яких мають звернутися державний виконавець та сторона провадження.

3. Закон України "Про Державну виконавчу службу" від 24 березня 1998 року

22. Стаття 11 Закону передбачає обов'язок Державної виконавчої служби у разі неналежного виконання своїх обов'язків компенсувати шкоду, заподіяну державним виконавцем під час виконання рішення. Згідно зі статтею 13 Закону дії або бездіяльність державного виконавця можуть бути оскаржені до вищестоящої посадової особи або до суду.

ЩОДО ПРАВА

I. СКАРГА ЩОДО ПОРУШЕННЯ СТАТТІ 6 КОНВЕНЦІЇ ТА СТАТТІ 1 ПЕРШОГО ПРОТОКОЛУ

23. Заявник скаржився на неспроможність державних органів виконати рішення Ленінського районного суду міста Вінниці від 12 грудня 2000 року. Він посилався на пункт 1 статті 6 Конвенції та статтю 1 Першого протоколу до Конвенції, які у відповідних частинах передбачають таке:

Пункт 1 статті 6

"Кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру..."

Стаття 1 Першого протоколу

"Кожна фізична або юридична особа має право мирно володіти своїм майном. Ніхто не може бути позбавлений своєї власності інакше як в інтересах суспільства і на умовах, передбачених законом і загальними принципами міжнародного права.

Проте попередні положення жодним чином не обмежують право держави вводити в дію такі закони, які вона вважає за необхідне, щоб здійснювати контроль за користуванням майном відповідно до загальних інтересів..."

A. Щодо прийнятності

24. Уряд стверджував, що Комітет, так само як і його ліквідаційна комісія, припинив своє існування, його правонаступником стало Міністерство палива та енергетики України. У цьому відношенні Уряд зазначав, що заявник не звернувся до ДВС чи національного суду з вимогою змінити відповідача у виконавчому провадженні на Міністерство палива та енергетики України. Так само заявник не оскаржив до національних судів постанову Шевченківського районного відділу ДВС від 23 червня 2001 року про закриття виконавчого провадження.

25. Відповідно Уряд наголошував на тому, що заявник не вичерпав засоби юридичного захисту, які надані йому національним законодавством, як це вимагає пункт 1 статті 35 Конвенції. Уряд зазначив, що ці засоби були ефективними як теоретично, так і на практиці.

26. Заявник не погоджувався. Зокрема, він наводив аргумент, що заміна кредитора у виконавчому провадженні за власною ініціативою є обов'язком державного виконавця відповідно до національного законодавства.

27. Суд нагадує, що метою пункту 1 статті 35 Конвенції є надання Високим Договірним Сторонам можливості запобігти порушенню, у якому вони звинувачуються, або ж виправити такі порушення ще до того, як заяву буде передано на розгляд Суду. У той же час мають бути вичерпані лише ті засоби правового захисту, які є ефективними. Обов'язок доведення Суду того, що засіб національного юридичного захисту був ефективним, доступним як теоретично, так і практично у відповідний час, лежить на Уряді, який заявляє, що засіб юридичного захисту не вичерпано (див. *"Войтенко проти України"*, N 18966/02, п. 29, 29 червня 2004 року).

28. Беручи до уваги факти цієї справи, Суд зазначає, що на час подій у справі державний виконавець був зобов'язаний згідно зі статтею 11 Закону України "Про виконавче провадження" замінити сторону у виконавчому провадженні у разі припинення існування попередньої сторони. Відповідно до цього ж Закону заявник мав право оскаржити дії чи бездіяльність державного виконавця та вимагати компенсації у національних судах.

29. Проте Суд нагадує, що він уже зазначав у схожих справах, що виконання рішень суду, в яких відповідачем є державні органи, можливо виконати, якщо державою передбачені та визначені асигнування на відповідні видатки Державного бюджету України шляхом здійснення відповідних законодавчих заходів (див., наприклад, згадану вище справу *"Войтенко проти України"*, п. 30, та справу *"Глова та Брегін проти України"*, NN 4292/04 та 4347/04, п. 14, 28 лютого 2006). Українська правова система не наділяє ані суди, ані Державну виконавчу службу повноваженням скасовувати закон або примушувати державу вносити зміни до Закону "Про Державний бюджет". Відповідно навіть за умови, що національні суди змогли б прийняти відповідне рішення на користь заявника за його скаргю на дії виконавчої служби, виконання рішення щодо боржника все ще залишалося обов'язком держави.

30. Суд також зазначає, що, отримавши рішення та виконавчий лист проти конкретного державного органу, заявники не зобов'язані порушувати, за своєю власною ініціативою, інші провадження проти різноманітних державних органів щодо своїх вимог (див., враховуючи відповідні зміни, справу *"Plotnikov v. Russia"*, N 43883/02, п. 16, 24 лютого 2005 року).

31. Відповідно Суд встановлює, з огляду на обставини цієї справи, що заявник не був зобов'язаний звертатися до суду зі скаргю на дії державного виконавця.

32. Спираючись на зазначене вище, заявника не можна звинуватити у тому, що він не вичерпав засоби юридичного захисту, про які стверджує Уряд, тому умова, яка передбачена пунктом 1 статті 35 Конвенції, виконана. Відповідно Суд відхиляє зауваження Уряду.

33. Суд приходить до висновку, що заява порушує важливі питання фактів та права за Конвенцією, тому потребує розгляду по суті. Суд не знаходить жодних інших підстав для визнання її неприйнятною.

В. Щодо суті

34. Суд зазначає, що на цей час рішення Ленінського районного суду міста Вінниці від 23 грудня 2000 року залишається невиконаним більше ніж п'ять років та чотири місяці.

35. Суд нагадує, що він уже визнавав порушення пункту 1 статті 6 Конвенції та статті 1 Першого протоколу до Конвенції у багатьох схожих справах (див., наприклад, справу *Плотнікових*, яка згадувалася вище, пп. 25 - 29).

36. Дослідивши всі матеріали справи, надані Суду, він вирішує, що Уряд не навів жодного факту чи переконливого аргументу, який дозволив би Суду дійти іншого висновку у цій справі. Відповідно мало місце порушення пункту 1 статті 6 Конвенції та статті 1 Першого протоколу до Конвенції.

II. ЩОДО СТВЕРДЖУВАНОВОГО ПОРУШЕННЯ СТАТТІ 13 КОНВЕНЦІЇ

37. Заявник також скаржився на відсутність ефективних засобів юридичного захисту щодо його скарг за пунктом 1 статті 6 Конвенції та статтею 1 Першого протоколу до Конвенції. Він посилався на статтю 13 Конвенції, яка передбачає таке:

Стаття 13

"Кожен, чиї права та свободи, визнані в цій Конвенції, було порушено, має право на ефективний засіб юридичного захисту в національному органі, навіть якщо таке порушення було вчинене особами, які здійснювали свої офіційні повноваження".

A. Щодо прийнятності

38. Суд посилається на свої міркування стосовно пункту 1 статті 35 (див. пункти 29 - 33 вище), які у рівній мірі стосуються скарги заявника за статтею 13. Відповідно Суд визначає, що ця скарга не є явно необґрунтованою та немає жодної іншої підстави для визнання її неприйнятною відповідно до статті 35 Конвенції. Таким чином, скарга має бути визнана прийнятною.

B. Щодо суті

39. Уряд зазначав, що заявник мав ефективні засоби захисту відносно своїх скарг на тих самих підставах, з яких він зазначав, що заявник не вичерпав національні засоби юридичного захисту щодо своїх скарг за пунктом 1 статті 6 Конвенції та статтею 1 Першого протоколу до Конвенції.

40. Заявник не погоджувався з цією позицією.

41. Суд посилається на свою позицію у цій справі (пункти 31 - 33 вище) щодо аргументів Уряду про національні засоби юридичного захисту. На тих самих підставах Суд доходить висновку, що заявник не мав ефективних національних засобів юридичного захисту, як це вимагає стаття 13 Конвенції, для компенсації шкоди, яка була заподіяна затримкою у виконавчому провадженні. Відповідно мало місце порушення цього положення.

III. ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

42. Стаття 41 Конвенції передбачає:

"Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткове відшкодування, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливую сатисфакцію".

A. Шкода

43. Заявник вимагав 19672 грн.¹ відшкодування матеріальної шкоди, яка включає суму заборгованості за рішенням суду та суму, на яку заявник нібито має право у зв'язку з невивплатою йому заробітної плати. Заявник також вимагає 50000 грн.² компенсації моральної шкоди.

44. Уряд стверджував, що заявник не обґрунтував розмір своїх вимог, та вважав, що визнання порушення у цій справі буде достатньою справедливою сатисфакцією.

45. Оскільки заявник вимагав суму, яка належить йому за рішенням суду, Суд вважає, що Уряд має сплатити йому невивпачений борг за рішенням суду як відшкодування матеріальної шкоди.

46. Щодо вимог заявника стосовно моральної шкоди Суд, здійснюючи свою оцінку на засадах справедливості, як вимагається статтею 41 Конвенції, присуджує заявнику 1600 ЄВРО в цьому зв'язку.

В. Судові витрати

47. Заявник не заявив жодних вимог з цього приводу. Тому Суд нічого не присуджує.

С. Пеня

48. Суд вважає, що пеня, яка нараховуватиметься у разі несвоєчасної сплати, дорівнює граничній позичковій ставці Європейського центрального банку плюс три відсотки.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Оголошує* заяву прийнятною;

2. *Постановляє*, що мало місце порушення пункту 1 статті 6 Конвенції;

3. *Постановляє*, що мало місце порушення статті 1 Першого протоколу;

4. *Постановляє*, що мало місце порушення статті 13 Конвенції;

5. *Постановляє*, що:

(а) протягом трьох місяців від дати, коли рішення стане остаточним згідно з пунктом 2 статті 44 Конвенції, держава-відповідач повинна сплатити заявникові в українських гривнях за курсом на день здійснення платежу заборгованість за рішенням суду, винесеним на користь заявника, а також 1600 ЄВРО (тисячу шістсот ЄВРО) відшкодування моральної шкоди, плюс суму будь-якого податку, який може бути стягнутий з зазначених сум;

(б) після сплину вищезазначених трьох місяців і до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, плюс три відсотки;

6. *Відхиляє* решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції.

¹ Приблизно 3192 ЄВРО.

² Приблизно 8112 ЄВРО

Вчинено англійською мовою та повідомлено письмово 13 липня 2006 року відповідно до пунктів 2 та 3 правила 77 Регламенту Суду.

Голова

П. Лоренцен

Секретар

К. Вестердік